

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

MEHMET KÖSE / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No.10449/06)

KARAR

STRAZBURG

1 Nisan 2014

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2014. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Mehmet Köse / Türkiye Davası'nda,*Başkan,*

Guido Raimondi,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Paul Lemmens,

Robert Spano,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 11 Mart 2014 tarihinde gerçekleştirdiği müzakereler neticesinde, anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (10449/06 No.lu) davanın temelinde, bu ülkenin vatandaşı olan Mehmet Köse'nin ("başvuran") 13 Mart 2006 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.
2. Başvuran, Ankara'da görevli avukatlar Ö. Korkut ve K. Dermancıoğlu tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir
3. Başvuru 12 Ocak 2010 tarihinde Hükümet'e gönderilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

4. Başvuran 1927 doğumlu olup, Mersin’de ikamet etmektedir.
5. Başvuran, 31 Aralık 2002 tarihinde zorunlu askerlik hizmeti sırasında ölen Yılmaz Köse’nin (“Yılmaz”) babasıdır.
6. Başvuranın oğlu, 2002 er celbinde silahaltına alınacaklar arasında yer almıştır.
7. Yılmaz, askerlik şubesinde yoklamasını yaptırmış ve askerlik eğitimine başlamadan önce, diğerlerinin yanı sıra psikolojik muayeneyi de içeren rutin bir sağlık muayenesine tabi tutulmuştur.
8. Doktorlar tarafından, Yılmaz’ın askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olduğu kabul edilmiştir. Yılmaz, yetkililere özel herhangi bir sorunu olduğunu bildirmemiştir.
9. Yılmaz, 15 Nisan 2002 tarihinde, İncirlik’te (Adana) temel askerlik eğitimi için birliğine katılmıştır.
10. 1 Mayıs 2002 tarihinde düzenlenen tutanağa göre Yılmaz, Nöbetçi Çavuş N.G.’nin emirlerine itaat etmemiş ve ona saldırmıştır. Yılmaz, aynı gün bu konuya ilişkin verdiği ifadede, bir önceki gece tuttuğu nöbete bağlı olarak ciddi derecede yorgun olduğunu belirtmiştir.
11. Yılmaz, 16 Mayıs 2002 tarihinde, izninden üç gün geç dönmesi nedeniyle beş gün özgürlükten yoksun bırakıcı disiplin cezası olan oda hapsine çarptırılmıştır. İlgili, aynı gün hapis odasına yerleştirilmiştir.
12. Yılmaz, 24 Ekim 2002 tarihinde, 7 günlüğüne izne çıkmış ancak 6 Kasım’da geri dönmüştür. Bu bağlamda açılan soruşturma kapsamında verdiği ifadede, Yılmaz, askeri birliğine katılmak amacıyla 1 Kasım tarihinde hareket etmek için hazırlandığını, ancak “babasıyla büyük bir tartışma” yaşadığını beyan etmiştir. Yılmaz sorunun sevdiği kız ile ilgili

olduğunu, iki aile arasında anlaşmazlığın bulunduğunu, aileleri uzlaştırmak için kalması gerektiğini bildirmiştir.

13. Yılmaz, 20 Kasım 2002 tarihinde sağlık muayenesi için askeri hastaneye gitmiştir. Aynı günün akşamı geri gelmesi gerekirken ancak 24 Kasım 2002 tarihinde geri dönmüştür.

14. Yılmaz, 26 Kasım 2002 tarihinde, Bölük Komutanı tarafından sorguya çekilmiştir. Hastanedeki muayenesinden sonra neden kaçtığı yönündeki soruya aşağıdaki cevabı vermiştir:

“20 Kasım 2002 tarihinde haksız yere hırsızlıkla suçlandım. Her gün yıkandığım halde pis birisiymişim gibi muamele gördüm. Temiz olmaya çok özen gösterdiğim için bu duruma katlanamadım.”

15. Yılmaz’ın, “izin sürelerini aşması” ve nedenleri ile ilgili yapılan sorgusunda, hiçbir şeyi önceden tasarlamadığını, eylemlerini kendi iradesi dışında gerçekleştirdiğini ve firarı süresince sokakta kaldığını beyan etmiştir.

16. İfadesinde aynı zamanda şunları belirtmiştir;

“Fakat beni firar etmeye iten asıl sebebin bu olduğunu düşünmüyorum. İstmeden bazı şeyler yapabiliyorum. Komutanımın tavsiyeleri üzerine (...), birliğime katılır katılmaz psikolojik tedavi göreceğim.”

17. Belgelerde belirtilmeyen tarihlerde, Yılmaz kendi üstleriyle görüşmüştür. Bu görüşmelerden biri sırasında doldurulan kişisel bilgi formunda, Yılmaz, çok değersiz olduğunu, bazen hayatına son vermeyi düşündüğünü ve daha önce herhangi bir psikiyatrik tedavi görmediğini belirtmiştir.

18. Doktor ve Bölük komutanı tarafından imzalanmış diğer bir formda aşağıdaki bulgular tespit edilmiştir:

“(…) samimi ve yetenekli; bazen itaatsizlik etse bile saygılı ve kabiliyetli; disiplin suç ve cezalarına ilişkin davalar, izin süresini aşma ve itaatsizlik nedeniyle disiplin

mahkemeleri ile askeri mahkemeler önünde derdesttir; Yılmaz, sevdiği kız ile kendi ailesi arasındaki sorunlarından bahsetmiştir; Yılmaz, ailesinin kız kardeşini kayırdığını iddia etmektedir.”

19. Doktor Yılmaz’ın kaygılarının ailevi konularla ilgili olduğunu, herhangi bir bağımlılığının olmadığını, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde askerlik hizmetini gerçekleştirebileceğini ve ailevi meselelerini çözmesi halinde kaygılarının sona ereceğini belirtmiştir.

20. Başvuranın oğlu, 15 Aralık 2002 tarihinde, saat 21.00’da nöbetçi kulübesinde ağır yaralı halde bulunmuş ve Adana’daki İncirlik Amerikan Hastanesine kaldırılmıştır.

21. Aynı akşam, önce Adana Jandarma Kriminal Ekibi daha sonra da askeri savcı delilleri toplamak için olay yerine gitmiştir.

22. Kriminal ekip tarafından hazırlanan, 16 Aralık 2002 tarihli tutanakta şunlar belirtilmiştir:

- Kıdemli Başçavuş B.K.’nın tanık olarak verdiği ifadeye göre Yılmaz M-1 tipi tüfeğini kullanarak kendisini karnının sağ tarafından yaralamıştır;
- Yılmaz, Amerikalıların kaldığı lojmanların güneybatısındaki 6491 nolu kulede, nöbet mevzisinde intihara teşebbüs etmiştir;
- Kıdemli Başçavuş B.K. Yılmaz’ın tüfeğinin boşaltılmasını ve tüfek ile bulunan boş mermi kovanının tekrar yerlerine konulmasını emretmiştir.
- 4731020 seri numaralı M-1 tüfeği, olay yerinde tespit edilen 5 x 5 santimetre çapındaki kismuk izi ve nöbet kulesinin dibinde bulunan mermi kovani delil unsurlarını oluşturmuştur;
- Askeri savcının talebi üzerine olay yerinin görüntü kaydı alınmış, kroki çizilmiş ve tüfek ile mermi kovani balistik inceleme için ekibe teslim edilmiştir;
- Yılmaz’ın ellerinde barut kalıntılarının bulunup bulunmadığı

tespit edilememiştir, zira o sırada ilgili ameliyat edilmek üzeredir; tüfeğin üzerinden parmak izlerinin alınması da mümkün olmamıştır, çünkü tüfek güvenlik gerekçesiyle boşaltılmıştır.

23. Askeri savcı, nöbet mevzilerinin rutin kontrollerini yaptıkları sırada Yılmaz'ı yaralı halde bulan üç (3) uzman çavuşu dinlemiştir. Söz konusu çavuşlarca verilen ifadelerin somut olaya ilişkin kısımları aşağıdaki gibi okunmaktadır:

M.A : “(...) ben güvenlik taburunun (...) ekibinin komutanıyım. O akşam, nöbet mevzilerinin kontrolünden sorumlu motorlu devriye olarak akşam saat sekizden sabah saat sekize kadar nöbetteydim. Saat 21 gibi, [nöbet kulesinin] balkonunun yanında, 80/14 no.lu nöbetçi kulübesine yaklaştığım sırada inilti sesine benzer bir ses duydum. Uzman çavuşlar V.Ü. ve E.Ç. bana eşlik ediyorlardı. Yaklaştığımızda, 25 metre uzakta sivil birisini gördük. Oraya ulaştığımızda, bu kişinin nöbet mevzisine yakın bir yerde ikamet eden Amerikalı bir çalışan olduğunu anladık. Kendisiyle İngilizce konuştuk. Amerikalı personel iki ya da 3 dakika önce geldiğini, zira silah sesi duyduğunu ve yardım istemek için evine geri döndüğünü söyledi. İnleme sesi duyduğum zaman hemen nöbet kulesine çıktım ve Yılmaz'ı yerde yatar vaziyette gördüm (...). İlgili yaralandığını, daha doğrusu kendisine ateş ederek yaralandığını bize söylediği sırada biz, müdahalede bulunmadık ve hemen telsizle güvenlik merkezine haber verdik ve bir an önce ambulans göndermelerini istedik. Yaralı, karnından yaralandığını ve canının yandığını söyleyerek bağıırıyordu. Ambulans telsizle çağırdıktan yaklaşık beş dakika sonra geldi. Yaralıyı yerleştirdiğimiz ambulans hastaneye doğru yola çıktı. Olay yerine geldiğimiz anda Amerikalı vatandaş müdahalede bulunmamıştı. Daha sonra adının J.E.G. (...)” olduğunu öğrendim.”

V.Ü. : “(...) Nöbetçi kulübesinin yakınında sivil birisini gördük. Onun ismi J.E.G.'dir. Diğer iki kişi nöbet kulesine çıktı, ben J.E.G ile aşağıda kaldım. J.E.G., bana birkaç dakika önce silah sesi ile ve köpek ya da kedinin iniltisine benzer bir ses duyduğunu, ne olduğunu anlamak için dışarı çıktığını ve acil yardım ve güvenlik birimlerini, yani 911'i aradığını söyledi. Nöbet kulesine çıkan arkadaşlar, nöbetçinin, silahıyla kendisini vurduğunu söylediler. Ben nöbet kulesine çıkmadım, hemen telsiz ile merkezi aradım. Ben ve arkadaşlarım yaralının yanındayken

müdahalede bulunmadık (...). Ambulans yaralıyla birlikte gittikten sonra, üstlerimizin emriyle, olayda kullanılmış olan M-1 tüfeğini aldık ve nöbetçi amirin yanına gittik. Nöbetçi kulübesinde bıraktığımız Uzman Çavuş E.Ç. daha sonra boş bir kovan bulduğunu söylemek için bizi aradı. Biz de bu kovayı almaya gittik.”

E.Ç. : “(...) nöbetçi asker yerde yatıyordu. Kendisine ne olduğunu sorduğumda, bana vurulduğunu söyledi. Olayın nasıl gerçekleştiğini sordum ve bana “kazara kendimi vurdum.” dedi. M.A. neresine ateş ettiğini sordu, yaralı eliyle karnını gösterdi (...). Nöbet tutmak için olay yerinde kaldım. Olay mahallini incelediğimde, nöbet kulesinin dibinde, M-1 tüfeğine ait bir kovan buldum. Nöbetçi amire haber verdim. Nöbetçi arkadaşlar onu almaya geldiler.”

24. Nöbetçi savcı, ön inceleme tutanağında, M-1 tüfeğinin incelenmesi için kriminal ekibe verildiğini, Yılmaz’ın ameliyat edilebilmesi için Adana’daki İncirlik Amerikan Hastanesi’ne sevk edildiği konusunda Yılmaz’ın komutanı tarafından bilgilendirildiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, Yılmaz’ın üzerinde bulunan yedi mermilik şarjörün muhafaza altına alındığını kaydetmiştir.

25. Savcı, 16 Aralık 2002 tarihinde Yılmaz’ın dört (4) arkadaşını dinlemiştir. Arkadaşlarının hepsi Yılmaz’ın özellikle ailesi ve nişanlısıyla olan ilişkileri açısından parasal ve kişisel sorunlarının bulunduğunu iddia etmiştir. Arkadaşları, aynı zamanda ilgilinin izin sürelerini aşmasından ve firar etmesinden bahsetmişlerdir. İlgililerce verilen ifadelerin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki gibi okunmaktadır:

K.C. : “(...) O, ailesinden para isterdi ama ailesi kız kardeşinin evleneceğini söyleyerek kendisine para veremeyeceklerini söylerdi. Nişanlısı ile de sorunlarını vardı. Yaklaşık bir ay önce, bu sorunları nedeniyle firar etmişti. Taburuna yeniden katılmadan önce yaklaşık 6 gün boyunca asker kaçağı olmuştu (...). Yılmaz yakalandıktan sonra, Komutanımız psikolojik sorunları nedeniyle kendisini hastaneye sevk etti. Yılmaz hastaneden döndüğünde, bana gözetleme kulesinde nöbetteyken intihara kalkıştığını ancak vazgeçtiğini söyledi. Diğer taraftan, ailesi nişanlısıyla evlenmesine karşıydı. Bu nedenle, sorunları vardı. Kendisine

sorduğumuz zaman sorunlarını anlatırdı. Normalde, çok konuşmazdı. (...)"

O.B: "(...) Bildiğim kadarıyla, Yılmaz'ın nişanlısı kalp hastasıydı. (...) ve Yılmaz'ın ailesi sağlık sorunları olan bir kızla evlenmesini istemiyordu. (...) askerden firar ettikten sonra Yılmaz'ın babası onun ziyaretine geldi. Yılmaz, bundan sonra her şeyin düzeldiğini söyledi. (...) Çok konuşmazdı. (...) intihar konusunda bana bir şey söylemedi. (...)"

C.S.: "(...) Yılmaz yakın arkadaşımı. Ailesiyle sorunları vardı. Bana sürekli nişanlısının kalp hastası olduğunu ve bu nedenle ailesinin onunla evlenmesine karşı olduğunu söylerdi. (...) Bayram süresince buradaydı. Bana, ailesi ve nişanlısıyla tartıştığını ve ölmek istediğini söyledi. Onu sakinleştirmeye çalıştım. Bana, nişanlısıyla kendisinin askerlik hizmetine başlamadan önce intihar etmeye kalkıştıklarını söyledi. Her ikisinin de intihar etmek için damarlarını kestiklerini söyledi. (...)"

K.A.: "(...) Yılmaz'ın, ailesiyle maddi anlamda ve ilişkiler anlamında sorunları vardı. [aile üyeleri] Yılmaz'a telefon açmıyorlardı. Para da göndermiyorlardı. (...) Bildiğim kadarıyla, orduya katılmadan önce intihar etmeye kalkışmıştı. (...)"

26. Savcı, aynı tarihte, Yılmaz'ın cüzdanında bulunan resmi belgeleri (sigorta poliçesi, silah taşıma ruhsatı, atış talim sonuçları) ve ailesi ile nişanlısından gelen kişisel mektupları dava dosyasına eklemiştir. Mektuplarının bazılarında, Yılmaz'ın ailesi ve nişanlısı arasında sorunların olduğu anlaşılmaktadır.

27. Balistik incelemenin ardından, 24 Aralık 2002 tarihinde bir rapor düzenlenmiştir. Bilirkişiler, olay yerinde tespit edilen mermi kovanının Yılmaz'ın tüfeğinden çıktığı sonucuna varmışlardır.

28. Yılmaz, 31 Aralık 2002 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

29. Adli Tabip, 1 Ocak 2003 tarihinde, askeri savcı refakatinde Yılmaz'ın cenazesi üzerinde ayrıntılı bir dış inceleme yapmış ve otopsi işlemine başlamıştır.

30. Bu rapora göre, yapılan incelemeler, göğüs ve sırt hizasına isabet eden mermi nedeniyle delikler oluştuğunu tespit etmeye imkân vermiştir,

ancak meydana gelen ölümcül atışa ilişkin olarak bu deliklerden hangisinin mermi giriş ve çıkış delikleri olduğu belirtilmemiştir.

“ (...) arka aksiller hizasında sağ koltukaltına 10 santimetre mesafesinde 2 x 1 santimetre çapında dikili yara izi; üst lateral lomber kolonun hizasında 1 x 1 santimetre çapında dairesel olarak iltihaplı bir yara; koltukaltında 6 santimetre mesafesinde 2,5 x 1,5 santimetre çapında iltihaplı yara; tespit edilen bu [son] yaranın 1,5 santimetre mesafesinde sağ kısmında düğme şeklinde 2 santimetrelik lezyon”

31. Bu inceleme sonunda düzenlenen raporda, ayrıca, 19 Aralık 2002 tarihli Çukurova Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi tarafından düzenlenen belgeye ve 15,16 ile 18 Aralık 2002 tarihli İncirlik Amerikan Hastanesi’nce düzenlenen belgelere atıfta bulunmaktadır.

32. Raporda ayrıca, 15 Aralık 2002 tarihli belgede sağ koltukaltının arka alt kısmında mermi giriş deliği ve sağ üst çeyreğinde mermi çıkış deliği tespit edildiği dikkate alınmaktadır. 16 Haziran 2002 tarihli belge özellikle aşağıdaki gibidir:

“ (...) Mermi, göğsün sağ arka tarafından girmiş olup sağ taraftan diyaframı, karaciğerin sağ lobunu, sağ böbreğe doğru kalın bağırsağı ve ince bağırsağı zedeledikten sonra karnın sağ üst çeyreğinden çıkmıştır.”

33. Sonuç olarak raporda, “ateşli silahtan çıkan, ilgiliye isabet eden mermilerin sayısını doğru bir şekilde belirlenmesi, kişinin bedeninde halen bir merminin bulunup-bulunmadığının ve atış mesafesinin belirlenmesi” amacıyla, cenazenin Adli Tıp Kurumuna sevk edilmesi konusunda sistematik bir otopsi yapılmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

34. Aynı tarihte, Adana Adli Tıp Kurumu doktorları tarafından, askeri savcı refakatinde klasik bir otopsi yapılmıştır. 28 Mayıs 2003 tarihinde düzenlenen rapora göre, doktorlar cenazenin dış incelemesinde: “1- göğse dikey olarak, kemer hizasına 3 santimetre mesafede sağ üst

çeyrekte 2,5 cm x 1 santimetre çapında kısmen kenarları düzensiz şekilde dikili bir yara izi; 2- koltukaltının arka kısmında sırt bölgesinde 11. ile 12. dorsal vertebra hizasında muhtemelen ateşli silahtan açılan ateşten kaynaklanan 1 x 1 santimetre çapında kenarları düzgün dikili yara izi” teşhis etmişlerdir. Ayrıca doktorlar, “arka aksiller hizasında sağ koltukaltına 10 santimetre mesafede muhtemelen göğüs tüpü takılmasından kaynaklanan 2 x 1 santimetre çapında dikili yara izi, arka aksiller hizasında sol koltukaltına 6 santimetre mesafede 2,5 x 1,5 santimetre çapında kenarları düzensiz iltihaplı bir kesik ve yine sol koltukaltına 1,5 santimetre mesafede 2 santimetre uzunluğunda iltihaplı kesik” tespit etmişlerdir.

35. Raporda, sırt bölgesinde sağ skapula hizasında mermi giriş deliği ile sağ üst çeyrekte mermi çıkış deliği bulunduğunu teşhis eden Amerikan Hastanesi tarafından 15 Aralık 2002 tarihinde düzenlenen belgeye atıfta bulunmaktadır.

36. Sonuç olarak raporda, Yılmaz’ın açılan ateş sonucu hayatını kaybettiği ancak bedeninde herhangi bir merminin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak raporda, Yılmaz’ın geçirdiği ameliyatlar, dokuları etkileyen değişiklikler, iltihabın boyutu ve olaydan on altı gün sonra hayatını kaybetmesi nedeniyle, mermi giriş ile çıkış deliğinin kesin bir şekilde belirlenmesinin mümkün olmadığı dikkate alınmaktadır.

37. Amerikan Hastanesi’nce düzenlenen 15 Aralık 2002 tarihli belgede kaydedilen tespitleri ve 12. vertebranın ucunun hafif içe doğru delinme şeklini (bu tespit inandırıcı olmasa dahi) dikkate alan bilirkişiler, mermi çıkış deliğinin 1. noktada ifade edilen karın bölgesi ve giriş deliğinin ise 2. noktada dile getirilen sırt bölgesi olabileceğini belirtmektedirler. Raporda, bu konunun ceza soruşturmasıyla aydınlatılması gerektiği ifade edilmektedir.

38. Askeri savcı, 2 Ocak 2003 tarihinde askeri hekimlerin ve Yılmaz’ı İncirlik Amerikan Hastanesi’ne götüren askerlerin ifadesini almıştır. Askeri iki hekim, Teğmen İ.Ö. ile Asteğmen S.Y.K. olay yerine

ulaştıklarında yaralının ambulânda olduğunu ve hastaneye götürüldükten sonra başka bir araçla kendilerinin de hastaneye gittiklerini beyan etmişlerdir. Somut olayda, ifadelerinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

İ.Ö.: “ (...) nöbet esnasında dispanserdeyken, yerde uzanmış halde olan bir askere müdahale edilmesi gerektiğine dair bir ihbar aldık. Sağlık görevlisi olan asker ile B.K. olay yerine ambulansla gittiler. Nöbetten sorumlu komutandan askerin üzerine ateş ettiğine dair yine bir ihbar aldık. Asteğmen Y. ile olay yerine ulaştık (...) Askerin acil servise sevk edilmesi için yardımda bulunduk. Yaralı, sırtüstü sedyede uzanmıştı. Nefes alamadığını söylüyordu. Giysileri üstünden çıkarılmıştı, karnının üzerine bir tampon konulmuştu (...) Amerikalı doktorlara askerin silahla yaralandığını ve nefes alamadığını belirttim. Giysilerini çıkarması için diğerlerine yardım ettim. (...)”

S.Y.K.: “ (...) Yaralı, sırtüstü sedyede uzanmıştı. Nefes alamadığını söylüyordu. Giysileri üstünden çıkarılmıştı, karnına kompres uygulanmıştı. Askeri, ilk defa müdahale eden Amerikalı doktorlara emanet ettik.”

39. M.A., V.Ü. ile E.Ç. 15 Aralık 2002 tarihinde olay akşamı verdikleri ifadeleri yinelemişlerdir. E.Ç., aşağıdaki ifadeleri eklemiştir:

“Biz hiçbir şekilde müdahale etmedik. M.A. ile V.Ü. ambulâns hakkında konuşurken, yaralıya kendisine mi ateş ettiğini veya bir başkası tarafından mı ateş edildiğini sordum. Nefes almakta zorlanıyordu, kazara kendine ateş ettiğini söyledi.”

40. Savcı, ambulansa kadar Yılmaz’a refakat eden Astsubay BK.’nın ifadesini almıştır. Somut olayda, ifadelerinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

B.K.: “ (...) 3 No.lu takım lideri olarak 15.12.2002 tarihinde, saat 20.00-08.00 saatleri arasında nöbet atamalarımı yapmakla görevliydim. (...) Yapılan ilk yardım sırasında, mevcut bulunan askerlere silahın kontrol edilmesi ve dolu olup olmadığının incelenmesi için ben emir verdim. Bunu güvenlik nedenleri için yaptım. Yaralıyla ambulânsa bindim daha öncede söylediğim gibi, tutulan nöbet sırasında yaralı askerin

uzandığı bölgede sadece kusmuklar vardı herhangi bir kan izi bulunmuyordu. Yaralı, ambulânsta hep aynı şeyi tekrarlıyordu. Sürekli: “ölmek istemiyordum. Ölmek istemiyorum, kurtarın beni.” Diyordu. Düğmelerini birer birer çözerek giysilerini üstünden çıkarmaya başladım. Parkasının üstünde hiçbir şey görmedim. Altında eşofmanı vardı. Eşofmanı kaldırdığımda, yeşil iç çamaşırında sigara yanığına benzer serçeparmağı büyüklüğünde kenarları yanık şekilde bir delik gördüm. Deliğin etrafında çok az kan vardı. İç çamaşırını da üstünden çıkarttım. Altında, yine bir iç çamaşırı vardı, beyaz. Yine sigara yanığına benzer serçeparmağı büyüklüğünde bir delik bulunuyordu. Buradaki kanama daha da fazlaydı. Bu iç çamaşırını da üstünden çıkarttıktan sonra karnındaki yarayı gördüm. Yaralının karnındaki yara da serçeparmağı büyüklüğündeydi ve kenarlarında yanık izi vardı. Yara, çok kanamıyordu. Yaranın ortasında, beyazımsı bir şey bulunuyordu. (...)”

41. Askeri savcı, 9 Ocak 2003 tarihinde, özellikle olay akşamı Yılmaz’ın hastaneye sevkı hakkında üç tanığın ifadesini almıştır ve askerin giysileri ile ilgili inceleme başlatmıştır. Somut olayda, tanıkların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

A.C.: “ (...) olay günü, 15.12.2002 tarihinde, devriyedeydim. Uzman Çavuş H.K. benimle birlikteydi. Sabah 2 sularında, telsiz ile temasa geçirildik. Yılmaz Köse’nin intihara kalkıştığı ve Amerikan Hastanesi’nde ameliyatta olduğunu, parolanın yazıldığı kâğıdın kaybolduğunu, Yılmaz Köse’nin cebinde olabileceğini ve söz konusu kâğıdın bulunması gerektiğini söylediler. H.K. ile birlikte, Amerikan Hastanesi’ne gittik. H.K. hastane yetkilileriyle görüşmeye gittiği sırada ben arabada kaldım;, H.K., yetkililerden yaralının götürüldüğü ambulansta giysilerinin kaldığı bilgisini aldı. Birlikte, dispansere gittik. Dispanserde, dışarıda duran M.M.’yi gördük; Giysilerin ambulânsta olduğunu söyledi. Giysileri alıp, devriye komutanı Astsubay B.K.’ya ilettik. Astsubay B.K., ceplerdeki bulunanları çıkardı, bir tutanak tuttuk. Ardından, B.K.’nın talebi üzerine, giysileri nöbetçi komutana ilettik. Ben, arabada kaldım; H.K., giysilerin kanlı ve yırtık olması nedeniyle çöpe atılmasını söyleyen nöbetçi komutana gösterdi. H.K. ile birlikte, giysileri ABD [Amerika Birleşik Devletleri] bölgesine yakın bir parkın çöp konteynırına attık.”

H.K.: “ (...) Olayın meydana geldiği gün, devrideydim. Saat 21.00 sularında,

80/14 no.lu nöbet esnasında bir yaralanma olayının meydana geldiğini bildiren teslisle bir ihbar aldık. (...) yaralı, eli karnında yerde uzanmıştı. Karnından yaralandığını söylüyordu (...) Ambülâns, olay yerine geldi; yaralıyı sırtıma alıp ambülânsa kadar taşıdım. Yaralıyı, hastaneye götürdüler. Bizde hastaneye gittik. İngilizce bildiğim için, [hastaneye] ben girdim. Amerikalı doktorlar, yaralıyı ambülânsa taşıyan askere ve bana onun giysilerini üstünden çıkarmamızı söyledi. Bize verilen makasla yaralının giysilerini keserek üstünden çıkardık. Yaralının ceketinin sol üst cebinde M-1 tipi tüfek için kullanılan 8 mermilik bir şarjör vardı. Normal olarak, bu şarjör silah deposunda olmalıydı. Ayrıca, bir mermi eksikti. Diğer askerle ben, ardından ameliyat olan yaralının giysilerini kestik. Hastaneden ayrıldık ve nöbet tutmaya devam ettik. Bize, sabah 2 sularında, üzerinde parolanın yazıldığı not kâğıdının bulunmasını söylediler. A.C. ile birlikte, Amerikan Hastanesi'ne gittik. (...) nöbet sırasında, Asteğmen C.H. ile görüştim. (...) Giysilerin kanlı ve yırtık olduğunu söyledim. (...) Giysileri atmamı söyledi. (...) [hastanede], yaralının giysilerini kestiğim sırada karnının sağ tarafından yaralı olduğunu gördüm. Ön kısımda, kanama yoktu. Serçeparmağı büyüklüğünde bir delik oluşmuştu. Sadece sırtının arka kısmında bir kanaması vardı.”

M.M.: “ (...) 15.12.2002 tarihinde, dispanserde nöbetçiydim; asteğmende benimle birlikteydi. Bir askerin yaralandığı bilgisini aldıktan sonra asteğmen ile ambülâns şoförüyle beraber olay yerine gittik. Olay yerine geldiğimizde, nöbet tutulan bölgede iki veya üç askerin orada bulunduğunu gördük, yaralı yere uzanmıştı. Karnı ve sırtının alt bölgesinin acıdığını söylüyordu. Yaralının, sedyeyle götürülmesi imkânsızdı. Birlikte, ismini bilmediğim bir astsubay ile asteğmenin bulunduğu ambülânsa yerleştirdik. Astsubay, yaralının giysilerini üstünden çıkardı. O sırada, askerin karnının sağ tarafından yaralı olduğunu tespit ettik. Ancak kanama yoktu. Bildiğim kadarıyla, sadece 2 cm çapında bir delik vardı. Oluşan deliğin kenarları, içe doğru dönüktü. Derhal kompres uyguladım. Asker yaralı olduğundan, dispansere gitmeden doğrudan Amerikan Hastanesi'ne gittik. Acile gittik. Uzman Çavuş H.K. ile bize verilen makasla yaralının giysilerini kestik. Hastanedeyken, karın bölgesinde kanama bulunmuyordu. Sadece uyguladığım kompres nedeniyle kan lekeleri vardı. Buna karşın, sırt bölgesinde, önemli bir kanama vardı. Yaralıyı ameliyata aldılar. Yaralının giysilerini bir çantaya koydum ve dispanserden içeri girdik. Giysiler ambülânsa kaldı. Saat 2 sularında, Uzman Çavuş H. giysileri almaya geldi. Giysileri kendisine verdim.”

42. Askeri savcı, 7 Haziran 2004 tarihinde, mermi giriş ve çıkış deliği ile atış mesafesinin belirlenmesi amacıyla ek bir inceleme yapılması için, Yılmaz'ın naaşının mezardan çıkarılması ve İstanbul Adli Tıp Kurumu'na getirilmesi için Karabük savcılığına başvurmuştur.

43. Adli Tıp Kurumu (Fizik / Balistik) İhtisas Dairesi, kemikleri ve dokuları incelemiş ve raporunu düzenlemiştir.

44. Adli Tıp Kurumu (Morg) İhtisas Dairesi, 8 Kasım 2004 tarihinde, kemikleri ve dokuları incelemiş ve raporunu düzenlemiştir.

45. Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Dairesi, 3 Aralık 2004 tarihinde, bu konuda 15 Aralık 2002 tarihinden bu yana belirtilen bütün belgelere dayanarak bir rapor düzenlemiştir. 1. İhtisas Dairesi, mermi giriş ve çıkış deliğinin belirlenmesinin mümkün olmadığı sonucuna varmıştır. 1. İhtisas Dairesi, Amerikan Hastanesi tarafından düzenlenen belgede, mermi giriş ve çıkış deliklerinin belirlenmesi için tespitin hangi unsurlara dayandığının belirtilmediğini, 12. vertebranın hafifçe içe dönmesine ilişkin otopsi raporunda vertebranın hangi kısmının içe doğru döndüğünün kaydedilmediğini ve Adli Tıp Kurumu İhtisas Dairelerinin mermi giriş ile çıkış deliklerinin belirlenmesine imkân verecek herhangi bir emare bulunmadığını dikkate almıştır.

46. Adana Askeri savcısı, ölüm nedenlerini araştırdıktan sonra, 28 Haziran 2005 tarihinde, başvuranın oğlunun M-1 tipi tüfek elindeyken nöbet tuttuğu esnada intihar ettiği kanaatine vararak takipsizlik kararı vermiştir. Savcı bu kararı verirken, silahının şarjöründe sekiz mermiden yedi tanesinin bulunmasına dayanmıştır. Ayrıca savcı, askerin tüfeğinin düzgün bir şekilde çalıştığını, olay yerinde bulunan kovanın söz konusu tüfekten geldiğini ve merminin yakın veya çok kısa bir mesafeden askerin karnına isabet ettiğini ortaya çıkaran balistik incelemeyi dikkate almıştır. Ayrıca savcı, yaranın niteliğini, atış mesafesini, silahın özelliğini ve tanıkların verdiği benzer ifadeleri dikkate alarak, ölümcül atışın söz konusu genç

adam tarafından yapıldığını değerlendirmektedir. Savcı, dosyada yer alan bazı eksikliklerin (özellikle müteveffanın giysilerinin korunmaması, mermi giriş ve çıkış deliklerinin adli tabipler tarafından belirlenememesi, Yılmaz'ın ellerinde barut izi olup-olmadığı konusunda örnekler alınmaması) askeri hastanede yaralıya uygulanan yoğun tedavi nedeniyle meydana geldiğini hatırlatmaktadır.

47. Başvuran, 25 Ağustos 2005 tarihinde, oğlunun ölümü hakkında yürütülen soruşturmanın yetersiz olduğundan şikâyet ederek ve soruşturmanın genişletilmesini talep ederek takipsizlik kararına itiraz etmiştir. Özellikle başvuran aşağıda belirtilen hususları dile getirmektedir:

- verilen kararın yalnızca varsayımlara dayandığını; askeri savcının 353 sayılı Kanun'un 95. ile 96. maddelerinde öngörülen gerekliliklere uygun olarak soruşturma yürütmediğini, bütün delillerin toplanmadığını, gerek soruşturmanın yapılmamasını önleme gerekse atış mesafesinin ölçülmesi için kendisine göre önemli olan delillerin yani yaralının giysilerinin korunmama hususlarına dair hiçbir önlem alınmadığını;
- askeri savcının, Türkçe bilmeyen Amerikan vatandaşının nasıl olurda İngilizce bilmeyen oğluyla konuşabildiği sorusunu sormadığını;
- giysilerin korunmaması nedeniyle, Adli Tıp Kurumunun mermi giriş ile çıkış deliklerini belirleyemediğini;
- oluşan yaraların, somut olayda kullanılması muhtemel olan M-1 tipi tüfekten gelip-gelmediği konusunun belirlenmesi için herhangi bir araştırma yapılmadığını;
- olay intihar sayılsa bile, genç adamın psikolojik sorunlarının bulunduğu kanaatine varıldığı andan itibaren, oğlunun mermiyle donanmış tüfekte nöbet tutmasını emreden üstlerinin olası sorumlulukları hakkında herhangi bir soruşturma yürütülmediğini;

- oğlunun ailesiyle ilgili sorunları bulunmadığını.

48. Gaziantep Askeri Mahkemesi, 25 Ağustos 2005 tarihli kararla, itiraz edilen takipsizlik kararını onamıştır. Bu karar, 15 Eylül 2005 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

49. Askeri Mahkemelerin Kuruluşunu ve Yargılama Usullerini düzenleyen 353 Sayılı Kanunun 95. maddesinin 5. maddesine göre cumhuriyet savcıları, emniyet yetkilileri ve askeri üstler ile memurlar askeri savcı davayı inceleyinceye kadar delillerin tamamen kaybolmasını önlemek amacıyla gerekli acil tedbirleri almaktadırlar.

Aynı kanunun 96. maddesinin 4. fıkrasına (2005 yılındaki uygulanabilir versiyonunda) göre ise askeri savcı, sanığın lehine ve aleyhine olan unsurlar hakkında soruşturma yapmakta ve kaybolmaya elverişli delilleri toplamak ve korumakla yükümlüdür.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

50. Başvuran, Sözleşme’nin 2. ve 6. maddelerini ileri sürerek, oğlunun ölümüne ilişkin yürütülen soruşturmanın yetersiz olduğunu ileri sürmektedir. Başvuran, özellikle Yılmaz’ın ellerinden barut izlerine ilişkin numune alınmamasından, ilgilinin giysilerinin incelenmemesinden ve gerçek atış mesafesi ile mermi giriş ve çıkışı konusunda belirsizliğin bulunmasından şikâyet etmektedir. Başvuran, bu soruşturmanın

Yılmaz'ın intihar ettiği sonucuna varılması için ilgilinin ölüm nedenine ilişkin bütün şüpheleri gidermeye olanak sağlamadığı kanaatindedir.

Mahkeme, davaya ilişkin olay ve olguların hukuki nitelendirmesi konusunda takdir yetkisine sahip olup başvuranların veya hükümetlerin olaylara attettiği nitelendirme ile bağlı olmaması nedeniyle, başvuran tarafından sunulduğu üzere, bu iki şikâyetin Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönü açısından incelenmesinin uygun olacağı kanısındadır. Bu hükmün somut olaya ilişkin kısmı aşağıdaki gibi okunmaktadır:

” 1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur (...). ”

51. Hükümet başvuranın iddiasını kabul etmemektedir.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

52. Hükümet, başvurunu oğlunun ölümünün ardından tazminat elde etmek için idari yargı yoluna başvurmamakla suçlayarak iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda, Hükümet, kendisine göre, idari sorumluluğu düzenleyen ilkeler ile temel kriterlerin ceza sorumluluğunu düzenleyen ilke ve kriterlerden farklı olması sebebiyle idari yargının “ek” bir hukuk yolu olarak kabul edilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Hükümet, bu bağlamda, *Seyfi Karan / Türkiye* (No. 20192/04, 4 Mayıs 2004) ve *Mevlüt Güdek ve diğerleri / Türkiye* (No. 31552/07, 12 Temmuz 2007) davalarına atıfta bulunmaktadır.

53. Mahkeme, şüphesiz ceza davasına taraf olan başvuranın savcı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itirazda bulunduğunu saptamaktadır. İlgili, dolayısıyla Sözleşme'nin 35. maddesi 1. fıkrası gereğince, somut olayda uygun ve yeterli bir hukuk yolunu kullanmıştır. Bu nedenle ve Mahkeme tarafından birçok kez yinelenen gerekçelerle, başvuran, Hükümet tarafından dile getirilen, tazminat elde etmeye yönelik idari başvuru yollarını tüketmek zorunda değildir (*Abdullah*

Yılmaz / Türkiye, No. 21899/02, § 47, 17 Haziran 2008 ve *Lütfi Demirci ve diğerleri / Türkiye*, No. 28809/05, § 25, 2 Mart 2010).

54. Dolayısıyla, Mahkeme, Hükümet'in iç hukuk yollarının tüketilmediği yönündeki itirazını reddetmektedir. Mahkeme ayrıca bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla bu şikâyetin kabul edilebilir olduğu belirtilmelidir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların iddiaları

55. Başvuran yerel mahkemeler önünde dile getirdiği iddiaları yinelemektedir. Askeri yargı makamlarını oğlunun ölümüne ilişkin koşullar hakkında etkin soruşturma yürütmemekle suçlamaktadır.

56. Hükümet, Mahkeme'nin konuya ilişkin içtihadına atıfta bulunarak başvuranın iddiasını kabul etmemektedir.

57. Hükümet aşağıdaki hususları belirtmektedir:

Askeri birliğe katılmadan önce, sağlık sorunlarına yönelik risk taşıyan asker adaylarını tespit etmek amacıyla gerekli tedbirler alınmaktadır. Büyük şehirlerde, askerlik şubelerinde askerliğe elverişliliğin tespitine yönelik muayenelerde bir psikiyatr hazır bulunmaktadır. Kırsal bölgelerde ise köy muhtarları yetkililere ilgilinin kişiliği ve geçmişi hakkında bilgiler vermeli ve bazılarının özel sağlık sorunlarının bulunup bulunmadığını belirlemeye çalışmalıdır. Milli Savunma Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasındaki bir protokole göre, sağlık kurumları, hastalık geçmişi bulunan kimseleri askerlik şubelerine bildirmelidirler. Psikolojik sorunları olanlar veya bu bağlamda, sağlık raporu bulunan asker adayları, psikiyatrik muayenelerden geçmek üzere askeri hastanelere gönderilmektedirler.

58. Ordu bünyesine katıldıktan sonra, düzenli psikolojik kontroller ile tıbbi konsültasyonlara ilişkin bir sistem uygulanmakta ve her asker adayının dilediğinde bir doktora görünme hakkı bulunmaktadır; orduya katılmadan önce şizofreni, depresyon ve/veya uyuşturucu madde bağımlılığı nedeniyle tedavi görmüş kişiler görevleri nedeniyle ciddi baskı altında olan her kişi gibi düzenli aralıklarla ve yakından takip edilmektedirler. Sözü edilen bu kişiler, gerektiği takdirde, askerlik görevi sırasında veya bitiminde psikolojik rehabilitasyon merkezlerine gönderilmektedirler. Psikolojik rahatsızlıkları bulunanlara askerlik görevlerini yaptıkları sırada refakat edilmektedir. Eğer gerekirse de asker yakınları, ilgilinin askerlik görevini yerine getirmesi için psikolojik elverişliliğinin belirlenmesi amacıyla yardımcı olabilmektedirler.

59. Subaylık ve astsubaylık mesleğini icra edenlere, kazalar ile diğer olayların önlenmesi konusunda gerektiği gibi eğitim verilmektedir. Kazaları ve intihar teşebbüslerini önlemek amacıyla silahları ve ilaçları kontrol altında tutmaktadırlar. Komutanlar, bölüklerindeki askerlerin özelliklerini bilmeli ve yeterli denetimi sağlamalıdır. Personel arasında diyalog ve işbirliği teşvik edilmektedir ve yalnızlığı önlemek, ödüller de dâhil olmak üzere, birliklerin moralini ve disiplini artırmak amacıyla gerekli tedbirler alınmaktadır. İzinler öngörülmektedir ve eğlenceli etkinlikler önerilmektedir. Askerlerin sosyal ilişkiler kurmaları için gayret gösterilmektedir. Personele hakaret etmek ve kötü muamelede bulunmak yasaktır ve bu yöndeki davranışlar cezalandırılmaktadır.

60. Hükümet, mevcut davada Yılmaz'ın intiharına ilişkin sorumluluğun askeri yetkililere atfedilemeyeceğini ileri sürmektedir. Zira Hükümet'e göre yetkililere herhangi bir ihmal ya da kusurun isnat edilmesi mümkün değildir. Ayrıca, söz konusu er gayet normal bir davranış sergilemiş ve intihara ilişkin herhangi bir belirti ya da emare göstermemiştir.

61. Hükümet olayın hemen ardından soruşturma açıldığını ve ölüm koşullarını aydınlayabilecek nitelikteki tüm soruşturma işlemlerinin gerçekleştirildiğini eklemektedir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

62. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinden ileri gelen yaşam hakkını koruma yükümlülüğünün kişinin şüpheli koşullarda hayatını kaybettiğinde etkin bir soruşturma yapılmasını gerektirdiğini hatırlatmaktadır (*Yotova/Bulgaristan*, No. 43606/04, § 68, 23 Ekim 2012 ve *Šilih / Slovenya* [BD], No. 71463/01, § 157, 9 Nisan 2009). Bu ilkeler, aynı zamanda askeri yetkililerin sorumluluğu altında bulunan kişilerle ilgili davalar için de geçerlidir. Bu bağlamda, söz konusu ölümle sonuçlanan olaylarda Devlet görevlilerinin işlem veya ihmallerinin bulunması veya bulunmaması pek de önemli değildir (*Stern / Fransa* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 70820/01, 11 Ekim 2005).

63. Soruşturmanın etkinliği, öncelikle soruşturma yürütmekle görevlendirilen kişilerin olaylara karışan veya karıştığından şüphelenilen kişilerden bağımsız olmalarını gerektirmektedir. Bu durum sadece hiyerarşik veya kurumsal bir bağlantı bulunmamasını değil aynı zamanda somut bir bağımsızlığı da gerektirmektedir (*Anguelova / Bulgaristan*, No. 38361/97, § 138, AİHM 2002-IV).

64. Dahası, soruşturmanın eksiksiz biçimde yürütülmesi gerekmektedir (*Ramsahai ve diğerleri / Hollanda* [BD], No. 52391/99, § 324, AİHM 2007-II). Bu ifade, soruşturmanın olayların tespitine ve gerekirse sorumluların kimliklerinin belirlenmesi ile cezalandırılmalarına imkân sağlaması gerektiği anlamına gelmektedir. Yetkililerin; diğerlerinin yanı sıra, görgü tanıklarının ifadeleri, bilirkişi incelemeleri ve gerektiğinde

yaralanmalar ile ilgili eksiksiz ve detaylı bir rapor hazırlanmasına imkân verecek otopsinin yapılması ve klinik bulguların, özellikle de ölüm sebebinin objektif analizi dâhil olmak üzere, söz konusu olaylarla ilgili kanıtların elde edilmesi için imkânları dâhilindeki makul tedbirleri almış olmaları gerekmektedir. Ölüm sebebinin veya olası sorumlulukların tespit edilmesini olumsuz yönde etkileyecek nitelikte soruşturmaya ilişkin her türlü eksiklik, bu hukuk kuralına riayet edilmesini engelleyecektir (*Giuliani ve Gaggio / İtalya* [BD], No. 23458/02, § 301, AİHM 2011).

65. Ayrıca, soruşturma sonuçları, ilgili bütün unsurların titiz, objektif ve tarafsız bir analizine dayanmalıdır. Açıkça yapılması gereken bir soruşturma işleminin reddedilmesi, soruşturmanın davanın koşullarını ve gerektiğinde sorumluların kimliklerini belirleme olanağını azaltmaktadır (*Kolev/Bulgaristan*, No. 1108/02, § 201, 5 Kasım 2009). Yine de soruşturmanın etkinliğine ilişkin asgari kriteri karşılayan incelemenin niteliği ve ölçüsü davanın kendine özgü koşullarına bağlıdır. Bu koşullar, davayla ilgili bütün olayların ışığında ve soruşturma işleminin uygulamaya ilişkin gerçeklikleri dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Meydana gelebilecek çok çeşitli durumları, yalnızca soruşturmaya ilişkin işlemler listesine veya diğer basit kıstaslar düzeyine indirgemek mümkün değildir (*Velcea ve Mazăre / Romanya*, No. 64301/01, § 105, 1 Aralık 2009).

66. Diğer yandan, makul bir ivedilik ve özen gerekliliği bu bağlamda zımnen mevcuttur (*Al-Skeini ve Diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], No. 55721/07, § 167, AİHM 2011).

67. İlgilinin askeri yetkililerin sorumluluğu altında bulunduğunu ve şüpheli koşullar altında hayatını kaybettiğini (başvuranın soruşturmanın genişletilmesi yönündeki talebi için bk, yukarıda geçen 47. paragraf) göz önünde bulunduran Mahkeme, ilgilinin ölüm koşulları hakkında etkin soruşturma yürütülmesine ilişkin usuli yükümlülüğün ulusal yetkililere atfedildiği (anılan, *Yoyova / Bulgaristan*) ve söz konusu ölümle sonuçlanan olaylarda Devlet görevlilerinin işlem veya ihmallerinin bulunması veya

bulunmamasının pek de önemli olmadığı kanısındadır (anılan, *Stern / Fransa* (kabul edilebilirlik hakkında karar)).

68. Mahkeme, ceza soruşturmasının olayın akşamında resen açıldığını saptamaktadır. Ancak Mahkeme, makamların olayların yeniden kurgulanmasını istediklerinden şüphe edilmesine imkân verecek herhangi bir unsur bulunmasa bile, buna rağmen, soruşturmanın birçok eksiklik içerdiğini kaydetmektedir.

1. Mahkeme bu anlamda, Adana Jandarma Komutanlığının kriminal soruşturma ekibi ve askeri savcı gelmeden önce ve gittikten sonra, soruşturmanın ilk aşamasındaki araştırmalara yasal olarak (*de facto*) katılan uzman çavuşların, Yılmaz'ın hiyerarşik üstleri olduğunu ve olayların meydana geldiği kışlada görevli olduklarını tespit etmektedir; bu uzman çavuşlar olay yerinde nöbetin düzgün yürütülmesinden sorumludurlar (bk. *mutatis mutandis, Orhan / Türkiye*, No. 25656/94, § 342, 18 Hairan 2002) ve olaya karışmış olması muhtemel kişiler ile birbirleri arasında hiyerarşik bir bağ bulunmaktadır (bk. *mutatis mutandis, Aktaş / Türkiye*, No. 24351/94, § 301, AİHM 2003-V ve *Bektaş ve Özalp / Türkiye*, No. 10036/03, § 66, 20 Nisan 2010).

Söz konusu şahısların olaya müdahale etmesi, Mahkeme'yi, makamların söz konusu olaylara ilişkin delil unsurlarını toplamak ve korumak için uygun tedbirleri almadıkları kanısına varmaya götürmektedir.

Öncelikle, 15 Aralık 2002 tarihinde, olayın meydana geldiği gece, Yılmaz'ın hiyerarşik üstleri ve nöbet işleyişinden sorumlu uzman çavuşlar, olay yerine gelmişlerdir ve olay yerini güvenli hale getirmek ve savcı ile bilirkişiler gelene kadar bütün delil unsurlarını korumak yerine, tüfeğin yerini değiştirerek dijital parmak izi araştırmalarını imkânsız hale getirmişlerdir. Mahkeme, bu konuyla ilgili olarak, ağır şekilde yaralanan bir kişiye ilk yardım sağlama gerekliliği yerine getirilirken, bir ölçüde, olay yerinin, olayın meydana geldiği haliyle korunmasının öncelik kazanabileceği kanısındadır. Ancak olayda, bütün tanıklar, yaralının

ambülânsa taşınmasının ardından karnına bir kompres konulmasından başka, hiç kimsenin ilk yardımda bulunmadığını belirtmiştir.

Sonrasında, tüm tanıkların aynı ifadeyi vererek Yılmaz'ın kendisine ateş ettiğini söylediğini ileri sürmelerine rağmen, savcı ya da Adana Jandarma Komutanlığı'na ait kriminal soruşturma ekibi, kovan veya kovanları bulmak amacıyla herhangi bir araştırma yapmamıştır.

Diğer taraftan, özellikle bir askerin hayatına bağlı bir olayın söz konusu olmasına ve soruşturmanın yeni başlamış olmasına rağmen, ilgilinin hiyerarşik üstlerinin (aynı zamanda olayın meydana geldiği gece görevli olan kişilerin), Yılmaz'ın elbiselerinin çöpe atılması emrini vermeleri anlaşılabilir bir husustur. Ne savcı ne de Adana Jandarma Komutanlığı'na ait kriminal ekip, söz konusu atışın niteliğini belirlemeyi amaçlayan incelemeler yapılması için kıyafetleri saklamak konusunda tedbir almamıştır. Mahkeme, merminin giriş ve çıkış delikleri ile atış mesafesini belirlemenin imkânsızlığı ve bu bilgilerin Yılmaz'ın ölümüne sebep olan yarayı çevreleyen koşulları aydınlatmak için kanıtlayıcı nitelikte olması sebebiyle, soruşturmanın devamını yürüten bütün ekiplerin yanıltıldığını, dikkate almaktadır. Müteveffanın elleri üzerinden barut örneği ve dijital parmak izi almak imkânsız olduğundan, bu unsur, çok önemli bir role sahiptir.

Sonunda, adli tabip tarafından gerçekleştirilen, 1 Ocak 2003 tarihli detaylı dış inceleme ve otopsi ile aynı tarihte Adana Adli Tıp Kurumu tarafından gerçekleştirilen klasik otopsi, merminin giriş ve çıkış deliklerine ilişkin tespitlerin tarafsız bir incelenmesiyle birlikte yaraların kesin sebeplerinin belirlenmesi hakkında da bir sonuca götürmemiştir. Bu raporlardaki belirsizlikler ve müteveffanın kıyafetleriyle ilgili ek incelemelerin bulunmaması sebebiyle, Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas Dairesi, müteveffanın cesedi üzerinde merminin giriş ve çıkış deliklerini belirleyememiştir.

Dolayısıyla söz konusu yargılama, Sözleşme'nin 2. maddesinden doğan gerekliliklere cevap vermemiştir.

2. Bu sebeplerle, yukarıda belirtilenler ışığında Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

71. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

72. Başvuran, herhangi bir belge sunmaksızın, maddi zarar için 50 000 Avro (EUR), manevi zarar için 100 000 EUR ve masraf ve giderler için ise 5 000 EUR talep etmektedir. Hükümet, bu taleplerin tamamını, aşırı ve dayanaktan yoksun oldukları kanısıyla kabul etmemektedir.

73. Mahkeme, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında herhangi bir nedensellik bağının bulunmadığı kanaatiyle bu talebi reddetmektedir. Diğer taraftan, hakkaniyete uygun olarak, başvurana manevi zarar için 100 000 EUR ödenmesi gerektiği kanısına varmıştır.

74. Masraf ve giderlere ilişkin olarak, Mahkeme, içtihadı uyarınca, bir başvurana masraf ve giderlerinin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla bu masrafların iade edilebildiğini hatırlatmaktadır.

İlgili belgelerin bulunmadığını ve içtihadında belirtilen kriterleri dikkate alan Mahkeme, bu bağlamda sunulan talebi reddetmektedir.

75. Son olarak, Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Oybirliğiyle, başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Oybirliğiyle, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edildiğine;
3. a) Sözleşme'nin 44 § 2 maddesine uygun olarak; davalı Devletin kararın kesinleştiği tarihten başlamak üzere üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek ve ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, başvurana, manevi tazminat olarak 10.000 EUR (on bin Avro) ödemekle yükümlü olduğuna;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak ödemenin yapıldığı tarihe kadar Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş; İçtüzüğün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 1 Nisan 2014 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan